

114. Johannes Ojasson, oli esimene Eesti vabariigi ajal Uhta talu peremees.

Mäletan Uhta talu ja selle pererahvast oma lapsepõlvest alates. Uhta Johannes ja tema abikaasa olid head ning usklikud inimesed, nagu selajal nimetati jumala-kartlikud, kes ei soorinud ka kõige kurjemale inimesele halba. Nad pidasid vahet pühapäeva õhtuti oma maja suures elutoas lugemise ehk palve-tundi, kus käis ka ümbruskonna külarahvas kuulamas. 1921. aastal

kui ma olin juba 7-me aastane, siis võttis minu isa ja ema mind ka kaasa Uhtale lugemise tundi kuulama.

Kui palju minu lapse pea jagas seda lugemise ehk palve-tundi, aga nii palju ma hiljem taipasin, et säääl ei sooritatud kellele halba, vaid ligemisele ainult head teha.

Uhta talu peres oli 3 last, Bernhard, Alma ja Emilie. Uhta Johannes koolitas kõik oma lapsed. Alma õppis kooliõpetajaks ja läks kuskile kaugemale kooliõpetajaks. Ma ei tea mis ametit Emilie õppis, aga koolitatud ta oli ja läks neiu põlves Uhtalt ära.

Bernhard oli ka haritud mees, rääkis vabalt vene ja Speranto keelt ning jäi koju peremehe kohta aotama.

1915. aastal, kui Orgita küla koolimaja põles, siis jäi sellesse tulde ka kooliõpetaja Kask koos oma abikaasaga ja nende 5. last olid väljas ning need jäid järele ja orvudeks, keda talupidajad oma kasvatada võtsid. Nende nimed olid; Adolf, Julius, Ester, Leonhard ja Ruth. Uhta peremes võttis siis selle kõige väiksema, Leonhardi oma kasulapsiks ja teised lapsed küla peretesse kasulasteks. Uhta kasulapsi, Leonhard Kasega, ma käisin koos Märjamaa algkoolis.

215. Tulen uuesti Orgita külla koolimaja põlemise juurde tagasi. Külarahva jutu järgi olivat piire koolimaja põlema löönud. Koolmeister Kask olla oma lapsed välja toonud, aga, tema rasvelt voodi haige naine oli jäänud põleva maja tuppa voodisse ja siis oli kooliõpetaja Kask läinud uuesti põlevasse majja oma haigita naist süles välja tooma. Aga, et koolmeister Kask olnud alla kesumist kasvu, seetõttu läks tal veidi rohkem aega oma haige naise süles välja toomisega, aga, et koolimajal olnud puut viisadega kinnitatud õliratus, mis lahti põles ja vajus sama-aegselt, kui Kask oma haige naisega süles tuli, tulemerena räästa alla koolimaja välisukse ette maha, selle tulemeri sisse koolmeister Kask ka oma naisega jäi, nü siis räägiti.

See oli 1932-35. aastatel, kui Haimresse tuli aianäitus agronoomi haridusega Lütsep' a nimeline ^{mees} ja sai endise Haimre vallamaja hoonesse oma korteri. Muuseas, oli ta ka mitmekülgne töömees ja rahvamees. Ta korraldas 1935-36. aastal Haimre rahvamajas laastu-korvi ja sestitaru mesipuu tegemise lühiajalised kursused, kus ta ise oli õpetajaks ja lektoriks. Seal kursusel käisin mina ka ja valmistasin oma materjalist oma sestitaru mesipuu, aga laastu-korvi tegmist ma ei õppinud, sest olin huvitatud mesilaste pidamisest.

Lütsep kui sel ajal poisimees tutrus ja abiellus Jaagu talu peretütrega Liine Uustaluuga, kes oli Jaagu talu peremehe Arnold Uustalu õde. Nendi abiellu kestis lühikest aega umbes paar aastat ja siis suri Lütsep lühikese raske haiguse tagajärjel. 1930-tate lõpus abiellus

Uhta Johannese poeg Bernhard Ejaason -

116. Lütsepa lesega, kes oli enne Lütsepaga abiellumist
Jaagu talu peretütar, Liine Uustalu.

Kui Uhta talu peripoeg (abiellus) Bernhard
Ojasson abiellus Lütsepa lesega, siis andis Uhta
taluperemees Johannes Ojasson, talu noos varaga ja pereme-
otsuse oma poja Bernhard Ojassoni kätte.

Kasupoeg Leonhard Kase oli ka siis juba nooremehena
Uhtalt ära läinud, samuti ka Hilda Ueber, keda Uhta
Johannes pidas aastaid kasulapsena, oli läinud. Bernhard

Ojasson hakkas Uhta talu pidama oma naise Liine
ja isa-ema abiga. Algul said mõne aasta rahulikult
Uhta talu pidada. Aga, kui Vene valitsus enne teist
suurt 1949.a. 25. märtsi küüditamist hakkas Eesimaal

suuremate ja jõukamate talude pererahvast
küüditamiseks ette valmistama, pani Vene okupatsiooni
terroristlik valitsus neile peale juba 1947-48 aastatel

kõrgentatud kulaku kohustuslikud teravilja
ja metsa töö normid, siis pandi ka Uhta talule
ning tema perele kulaku normid peale.

Kui mina 1948. a. talvel reit. kuus Märjamaa
metskonna Haimre vaktkonnas oma kohustusliku
metsa raienormi olin tegemas, siis tulid sinna ka
Uhta taluperemees Bernhard Ojasson ja tema isa Johannes
2-e hobusega, -segedega metsa väljaveo normi-
kohustust täitma ja siis nemad mulle rääkisid, et
neid on tunnistanud kulakuks ja peale pandud kulaku
kõrgentatud vilja ning metsa väljaveo normid.

Uhta talu peremees Bernhard Ojasson ütles, et
me olime aida 2-e kulaku kõrgentatud vilja normi
katteks peaaegu tühjas vedarud, milliks anti kõva käsk
Märjamaa riigivilja aida ära tuua ja siis ütles Johannes

117. Bernhardi isa. Mina olen 80. aastat vana mees ja separast ei suuda mina änam oma poja Bernhard'i aidata seda suurt kõrgentatud metsa materjali väljaveo kohustust täita. Mõlemad mehed olid masenduses ja ütlesid, saab imet näha mis vene valitsus koos kohalike punastega meiega veel teeb.

Ei läinudki änam palju aega, sama 1948. a. kevadel (või suvel) tunnistati Uhta talu peremees Bernhard Ojasson kulakuks ja pandi vangki, ning saadeti Venemaale vangilaagrisse. Vene okupatsiooniline valitsus ei tahtnud

ilma süüta inimest vangki panna. Kui, inimesel ei olnud süüid, siis otsiti talle süü, nii tehti siis ka Uhta talu peremehe Bernhard Ojassoniga. Talle poogiti külge kaks raskest rüüklit kuritegu, et tema on võerast tööjõudu pidanud ja ei täitnud temale peale pandud kõiki rüüklise metsaveo normkohustust. Hiljem, kui

Uhta Bernhard Venemaalt tagasi tuli, siis rääkis, et mulle ei antud änam niipalju aega, et ma kõik peale pandud kõrgentatud kulaku metsaveo normi täidan ja pandid vangki, samuti palnud ta ka võerast tööjõudu pidanud.

Kui Vene okupatsiooniline valitsus pidas seda võera tööjõu pidamises, et Uhta Johannes Ojasson, kuu ta ise oli Uhta taluperemees ja võttis õrgita küla koolimaja põlemisega ^{1915. a.} arvukis jäänud väikese poisiga oma kasvatada ning koolitada ja saatis siis selle oma kasupoja Leonhard Kase tubli nooremehena ellu, kes hakkas oma käe peal elama või teinud näide.

Kas oli see võera tööjõu pidamine, et Uhta talu peremees Johannes Ojasson võttis 1930-tatel aastatel

mõneks aastaks vaimust vaese inimese, keda ta toitis ja ostis riided selga. Algul ei teinud see inimene söögi eestri tööd, aga hiljem Uhtal hea elu peal vaimne ja füüsiline tervis paranes ning läks Uhtalt ära oma käe peal leiba teenima.

Uhta Johannese naine, see suri kodus kulakuks tegemise koorma all eelmisel aastal ära ja siis jäi Uhtale ainult kaks inimest. Vana pereisa Johannes ning tema poja Bernhardi naine Liine. Aga, et Uhta peremees Bernhard tehti kulakuks ja pandi vangki, siis kuulusid tema järele jäänud perekonna liikmed autumaatselt küüditamisele. Kui algas teine suur Eesti rahva Venemaale Siberisse küüditamine, 1949. a. 25 märtsil, siis küüditati ka Uhta talu kaks viimast inimest Venemaale Siberisse, vana 81. aastane pereisa Johannes Ojasson ja tema poja Bernhardi naine Liine.

Peale 1949. a. märtsi küüditamist läksid järele jäänud talupidajad suure hirmu ja rutuga kolhoosi, sest kardeti ju järjekordset küüditamist. Aga, kohapealsed ametihoid ja -tulipunased ütlesid, et küüditamine on kulaklik element ära kõrvaltatud ja järele jäänud inimesed lähivad suure rõõmuga kolhoosi. Nii siis tehti peale märtsi küüditamist Eesti maal ja siin Haimres, ridamisi kolhoosid valmis. 1949. a. kevadel tehti Haimre Aruküla, Sõmeru küla, Nõmmeküla ja Naistevala küladest kokku üks (H) "Kevade" kolhoos ja nendes küladest oli kokku nelja talu küüditatud perekonda. Need olid; Uhta talu perekond Ojassonid, Väiksemõisa talu perekond Valler'id, Runstüki talu perekond Minnik'ud ja Raadiku talu perekond Püvrik'ud. Küüditatud perekondade talude vara veeti kolhoosi.

149. Kui Uhta talu peremehel Bernhard Ojasson'il 6-e
aasta järel Venemaal vangiloagrites kinni olemise aeg täis
sai, siis läks ta Siberisse oma naise juurde kolhoosi,
elama ja töötama. Sest, küüditatud naine ei saanud
veel vabaks, temale oli määratud üle 10-ne aasta
siberis asumist, aga Uhta perisa oli küüditamise aastal
siberis ära surnud.

Kui Uhta Bernhardi naise Liinel Siberisse
määratud asumise aeg täis sai, tulid nad kahakesi
Uhtale tagasi, 1951. a. kevadel liideti NSV valitsuse määruse
alusel „Kevade“ kolhoos „Ühisjõud“ kolhoosiga ja nimetus
jäi „Ühisjõud“ ning kolhoosi esimeheks oli
Sanglepp, Arnold, see sama mees kes enne küüditamist
oli Harkjamaa k.aj. partorg ja koos Väeli Martaga
koostas küüditate nimekirjad ning saatis seega
Haimre küladest kokku 35. inimest Venemaale Siberisse
ja nende hulgas oli 7. last ja 9. töövõimetud vana.

Kui küüditatud Haimre küllade inimesed hakkasid
Venemaalt Siberist tagasi tulema, siis võttis see sama
Sanglepp, Arnold, kes nad Siberisse saatis jälle rõemuga
kolhoosi oma koju tagasi, inimesi oli hädasti vaja,
sest kolhoosi töö tahtis tegemist.

1960. a. sügisel kutsus mind Bernhard
Ojasson Uhtale plüüti ja sooja leeri tegema, ta oli
küllapealt kuulnud, et ma oskan ka teiste tööde kõrval
ka pottsepa tööd teha. Aga, ma olin sel ajal „Ühisjõud“
kolhoosi Haimre töökoja juhataja - mehaanik ja
selle rõõvara nime taga tuli mul emal teha palju treimise
keevituse ja mootor-luksepa töid ning seepärast ei
saanud ma talle, ka tööpäeva õhtutel seda pottsepa
tööd teha. Sel ajal oli 6-e päevane töö nädal ja

120. ma tegin Uhtale pühapäevadel Bernhardi tupp
pliiti ja soojalüeri valmis. Siis rääkis mulle Uhta
Bernhardi naine Liine, oma Venemaale küüditamise lugu.

Kui nad olid Venemaale Novosibirski kaugele põhja-
jõudnud ühte neile määratud kolhoosi, siis kolhoosi esimees
ei olla tahtnud vana 81. aastast Uhta Johannest kolhoosi
vastu võtta ja ütelnud, et mina tellisin tööjõudu, aga mitte
vanu raukasid ja väeteid lapsi keda meile on
süüa toodud ning öelnud katekoorilisel ära. Uhta vana
81. aastane isa Johannes oli olnud kaks ööd-päeva metsas
kuuse all ja teinud tuld, et külm ära ei võta, sest
külma olnud seal siis veel üle 10° krae.

Uhta Liine ütles, et ma oskasin venekeelt
ja seetõttu suutsin kolhoosi esimehele selgema teha
et see ilmsüütu vana inimene on ameti võimude poolt
süüa saadatud ja käisin kaks päeva pisar silmil
kolhoosi esimehe järel palusin ja rääkisin, võta
meie vana isa kolhoosi, viimars kolhoosi esimees tüdines
minust ära ja ta süda andis järele ning võttis meid
vana Uhta Johannese kolhoosi.

Uhta vana isa Johannes tegi kolhoosi
laudas karjaku töid ja sama küüditamise kevadel, vana
oli kolhoosis saanud loomade koresööt otsa ja vana
Uhta isa Johannes pandud kevadel aja kaldale heina-
maa peale lehmade karja. Oja kallal olnud
lib ja kallaspoolik ning vana Uhta isa Johannes libi-
sinud ajasse ja olnud peale selle veel mitu tundi märja
riietega karjas. Siis olnud aprilli lõpu päevad ja ilm
alles külma võitu ning sellest külmetamisest
tulnud Uhta isal 2-e poolne kopsupäletik ja
3-dal päeval suri, ning maeti kolhoosi meeste poolt

121. samasse oja kaldasse hauda,

Venemaal karm elu ja küüditamine

jättis Uhta Liine Ojassoni tervele ka oma jälje, ta mõne aasta töötas „Tasuja“ kolhoosis, tervis halvenes ja jäi haigeks ja suri 1960-e kümnental Uhtal ja on maetud Märjamaa kalmistule.

Uhta Bernhard Ojasson, see Liine mees, kes Venemaal käis 6-e aasta jooksul mitu vangilaagrit läbi ja töötas peale selle veel Venemaal mitu aastat kolhoosis, mis ka tema tervele vajutas raske jälje ja seetõttu ei saanud ta enam tervislikel põhjustel peale oma naise Liine surma „Tasuja“ kolhoosis töötada, ning vajab rahalist abi oma elu ülal pidamiseks. Kuna ta abielus neljakümne aastase vana naisina Lütsepä lesega, kes esimesse abielusse läks samuti vana tüdrukuna ja seetõttu oli ilma lasteta, ning seepärast põlnud ka Uhta Bernhardil oma lapsi teda vanaduse päevil toetamas

See oli 1968. a. kui „Tasuja“ kolhoosi esimene

Rudolf Marrandi nutsus kokku kolhoosi allüksuste juhid kolh. konturisse aktiivi koosolekule, kus arutati kolhoosi vanade olukorda ja määrati ilma oma lasteta vanade kolhoosi rahalist toetust. Mina olin sel ajal „Tasuja“ kolh. Haimu osakonna töökoja juhataja ja sain ka nütse sinna aktiivi koosolekule. Kolhoosi esimes Marrandi küsis iga kolh. vana kohta selitust, sest ta oli Haimust „Tasuja“ kolh. esimeheks tulnud ja ei teadnud ta „Tasuja“ kolhoosi vanade olukorda. Kui ta küsis Uhta Bernardi kohta andmeid, siis andsin mina kolh. esimehele Uhta Bernhard Ojassoni kohta

tema elu ja saatus andmeid, ning ütlesin, et teda kui suurema talu peremeest taheti kulakurs teha ja seepärast

122. poogiti talle külge vale süüdistused, see peale ütles kolhoosi esimees. Siis on Ojassonil täiesti õigus kolhoosist toetust saada ja ta määras koosoleku otsusega

Uhta Bernhardile kolhoosi rahalise toetuse. Kuna Uhta talu asus Märjamaalt 6 kuni 7 km. kaugel ja seeparast oli tal vanal üksikul mehel Märjamaalt kasu omale leiba ja liiva kõrvalt tulla ning läks Märjamaa Haimre piirste ääres asuvasse 1936-37. aastatel äärmiselt huna ehitatud majja komunaal korterisse 1960-tate lõpus, ja 1970-tate lõpus suri Märjamaal, on maetud Märjamaa kalmistule.

Uhta talu hääberri plaani suures elumaja lõunapool 2-est toas elas selajal "Tasuja" kolhoosi postimees Leida Krausberg, kes oma väikse lastega Lauknalt jõudnu mehe juurest ära tuli. Bernhard elas oma naise Liinega selajal maja põhjapool otsa vastu ehitatud suures toas, maja keskel oli köök-sahter, välis uks tuli maja külje pealt kööki, säält paremale Krausbergi tubatessi ja köögist vasakule ukselt suured elutüppa, säält uksi kaudu Bernardi ja Liine tüppa, kusnad kahakesi elasid ja peale Liine surma Bernhard üksi elas. Umbes 1980-tatel läks

Krausberg "Tasuja" kolhoosist ja Uhtalt ära, päale selle paari aasta pärast müüs "Tasuja" kolhoos Uhta elumaja maha. Aga, et ta oli 20-tatel aastatel aja järele maha võetud jämedatest kahelt poolt servatud palkidest ehitatud palk-sein maja ja värviitud voodri laudade taga seisnud, siis veel kõrvald palgid, mida uus omanik lahti võttis ja palgid tervelt ära veis, aga, Bernardi tuba, mis oli hiljem 1930-tatel

123. Uhta maja põhja pooli otsa vastu ehitatud, oli 4. ratas-
kahe assiga alla pandud ja veeti tervelt teed mööda suure
linttraktori järel pale-toa seinad ära, seda nägin oma
silmadega kui see karavaan Uhta poolt tuli ja Haimre-Sulu
maantule keeras ning Märjamaa poole läks.

Mõni ürsik vana õunapuu ja sirelipöõsa
varjus, poolist saadik maa sisse paekivist ehitatud
seinte ja muldkatuselga talu keller, mis tähistab
veel praegu Uhta talu õue ja maja kohta

Teede valitsus vedas Uhta talu põllumäed
kuusast tühjaks ja seda tühja kuusast-gerjääri
hakati täitma Märjamaa ja ümbruskonna olme-
prahiga, ning Uhta talu põllud määrati ametlikult
Märjamaa piirkonna prügilaks. Uhta tagumised
põllud on umbes maapinnast 3-4 meetri kõrguse
ehitusprahi ja muu jäätmega suure lint-bultoosetraktoriga
kokki lükatud ja kinni tallatud mäeks.

2003-dal aastal pandi Uhtale viirale mõlema
tee otsa juurde silt-kivi, (Uhta prügilala suletud.)

Nüüd on endine jõukas Uhta talu, mis
asus külast väljas looduslikult ilusa loonleva väikse
oja kaldal ja mille alas oma kitsama küljega ulatas
vastu talu suurt rohicaada, kus kasvas palju õuna-
puud ja mitut sorti marja põõsaid ning ridade mis nende
vahel ^{oli pähklid} mesipuud. Kevadel mais, kui sai Uhtal

käidud, oli seal oja-aas kui mitmevärviline
looduslik lille meri ja see kõik on nüüd koos
Uhta talu hoonetega Eesti maa kaardi pealt kadunud.

Suurem kahju on Uhta talu kaude inimeste pärast,
kes said ilma süüta kannatada ja seda tegi venevalitsus
partorg Sanglepa juhendamisel. 25.08.04. A. Uesalu